

ABSTRAKTI

Janne Tunturi: *Romanssien ja runouden aikakausi: Thomas Warton keskiaikaa määrittelemässä 1750–1790*. Annales Universitatis Turkuensis C 305. 363 s.
ISBN 978-951-29-4458-3 (PDF) ISSN 0082-6995

Tutkimukseni käsittelee keskiajan nousua historian tärkeäksi periodiksi 1700-luvun Englannissa näkökulmanaan Thomas Wartonin (1726–1790) kirjoitukset. Warton oli Oxfordin yliopistossa toiminut oppinut antikvaari. Wartonin pääteos *History of English Poetry* (1774–1781) ei nimestään huolimatta ollut moderni kirjallisuushistoria vaan 1000–1500-luvun kirjoitettua kulttuuria laajasti käsitellyt vernakulaariin kirjallisuuteen pohjautunut esitys. Warton ja hänen lähipiiriinsä kuuluneet tutkijat tarjoavat erityisen mahdollisuuden tarkastella, miten käsitys keskiajasta omana aikakautenaan muodostui 1700-luvun lopulla.

Tutkin Wartonin ja hänen aikalaistensa toisen vuosituhannen alusta kirjoittamia arvioita Michel de Certeau'n historiografisen operaation käsitteen avulla. Se koostuu kolmesta vaiheesta: Alue määrittelee sosiaaliset riippuvuussuhteet ja vaikuttimet, jotka ohjaavat tutkimusta. Käytäntö viittaa siihen, miten historioitsija valitsee materiaalinsa ja muokkaa siitä historiankirjoituksena hahmottuvan kokonaisuuden. Lopuksi kirjoitus konkreettisenä ja fyysisenä ilmiönä luo illuusion lopullisuudesta ja huonosti sopivien osien yhteenkuuluvuudesta. de Certeau'n teoria soveltuu paremmin vanhemman historiankirjoituksen ja oppineisuuden tarkasteluun kuin historian tutkimuksen narratiiveja analysoivat teokset, koska se kontekstualisoi laajemmin historiankirjoitukseen vaikuttavat ilmiöt.

Thomas Warton ja muut 1700-luvun puolivälin oppineet määrittelivät keskiajan fiktiivisten tekstien avulla. Warton tutustui tarkasti romansseihin ja kronikoihin. Erityisen suuri merkitys keskiajan hahmottamisen kannalta oli Geoffrey Monmouthilaisen kronikalla *Historia regum britanniae*, joka esitteli Englannin myyttisen varhaisen historian yhdistämällä Rooman ja oman kansallisen perinteen. Geoffreyn kronikan avulla Warton huomasi keskiaikaisten tarinoiden laajan vaikutuksen; hän kirjoitti erityisesti kuningas Arthuriin liittyneiden kertomusten merkityksestä, joka jatkui aina 1500-luvulle asti. Näin Warton löysi antiikin perinteelle haastajan keskiaikaisesta kulttuurista.

Wartonin tapa esitellä keskiaikaa perustui osittain valistusajan sulavasti kirjoitetuille universaali-historioille, osittain oppineelle luettelomaiselle esitystavalle. Käytännössä Wartonin pitkät johdantotutkielmat kuitenkin johdattavat lukijaa keskeisiin teemoihin. Niitä ovat mielikuvituksen väheneminen uusimmassa kirjallisuudessa ja toisaalta hienostuneisuuden ja tiedon kasvu. Warton ei missään vaiheessa kerro, liittyvätkö nämä teemat yhteen, mutta tulkintani mukaan ne liittyivät. Warton ajatteli kirjallisuuden menettäneen olennaisen mielikuvituksen samaan aikaan, kun yhteiskunta oli kehittynyt. Tämä auttaa hahmottamaan koko kirjallisuuden historiaa: Warton etsi alkuperäistä mielikuvitusta niin antiikin Kreikasta, Orientista kuin muinaisesta Skandinaviasta.

History of English Poetry ei pohtinut vain kirjallisuuden ja yhteiskunnan suhdetta, sillä Warton ajatteli voivansa tutkia keskiajan yhteiskuntaa kronikoiden ja romanssien avulla. Hänen käsityksensä feodalismista, hovien elämästä ja keskiaikaisista tavoista perustuivat niihin. Warton ei huomannut, että hänen käyttämänsä lähteet olivat tietoisia kirjallisia konstruktioita vaan hän piti niitä totuudenmukaisina kuvauksina. Toisaalta Wartonin tulkintaan heijastuivat myös 1700-luvun käsitykset yhteiskunnasta. Keskiajan lähteiden kuvaukset ja 1700-luvun ideaalit vaikuttivat lopulta siihen, millaiseksi populaari kuva keskiajasta kehittyi.

Avainsanat: historiankirjoitus; keskiaika; Warton, Thomas; Geoffrey Monmouthilainen; kirjallisuushistoria; romanssit

